

Etiska riktlinjer för Liberalernas kandidater, förtroendevalda och anställda

Antagna av Liberalernas partistyreelse den 5 december 2005

Senast reviderade av partistyrelsen den 27 januari 2024

En levande demokrati förutsätter att politiken och de förtroendevalda granskas. Liberalerna välkomnar en sådan granskning och är alltid beredd på att den kan ske. Att företräda Liberalerna innebär därmed ett ansvar mot partiet och mot väljarna.

För att rätt kunna ta detta ansvar ska Liberalernas kandidater och förtroendevalda (på såväl politiska uppdrag som interna uppdrag) samt i tillämpliga delar Liberalernas personal på alla nivåer följa partiets etiska riktlinjer. Riktlinjerna ska ses som en vägledning vid etiska, moraliska och praktiska avgöranden.

”Liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag. ... Partistyrelsen beslutar om etiska riktlinjer, vilka ska följas av Liberalernas kandidater, förtroendevalda och anställda.” (Ur Liberalernas partistadgar.)

1 Att företräda Liberalerna

Liberalernas företrädare ska följa partiets stadgar och ställa sig bakom den liberala samhällsåskådningen sådan den uttrycks i inledningen till Liberalernas partiprogram. Alla partiets företrädare har ett ansvar att bidra aktivt i det gemensamma politiska arbetet och att vårda och utveckla de värden – vari ingår grundläggande mänskliga värderingar – som förknippas med Liberalerna. Det gäller att handla med detta som utgångspunkt, föregå med gott exempel och vara medveten om att allt man gör och säger ska tåla offentlig granskning.

Den som är kandidat, förtroendevald eller anställd ska vara beredd på att ses som representant för Liberalerna i alla sammanhang. Den som kandiderar till ett förtroendeuppdrag i partiet eller till ett politiskt uppdrag ska vara beredd att medverka till att valberedningen eller motsvarande nomineringsorgan kan göra den prövning av personens bakgrundsförhållanden som den bedömer skäligen med tanke på uppdragets art. Informationen i en sådan prövning ska hanteras konfidentiellt.

Allmänheten har rätt att ställa höga krav på hur företrädare för partiet agerar, och den som får förmånen att agera i Liberalernas namn ger också partiet ett betydande inflytande över det egna agerandet. Den som väljs att representera Liberalerna har även att förvalta väljarnas förtroende och leva upp till de löften partiet gett. Den som upphör att vara medlem i Liberalerna ska som en konsekvens av detta även lämna de uppdrag som personen innehar som företrädare för partiet.

2 Ansvar och integritet

Liberalernas företrädare ska agera så att ingen misstanke uppstår om att det politiska handlandet skulle påverkas av ovidkommande hänsyn. När en liberal har ett förtroende att fatta beslut som påverkar förhållanden i det svenska samhället är det nödvändigt att allmänheten är förvissad om att den

förtroendevalda personen agerar i rollen som företrädare för partiet och förhåller sig självständigt i förhållande till partsintressen. Förtroendevald liksom kandidat och anställd ska likaså vara medveten om risken för jäv i förhållande till släktingar, vänner, affärskontakter med flera.

Partiets företrädare har ett ansvar att undvika rollkonflikter i förhållande till verksamheter utanför det politiska arbetet. Därför ska den som företräder partiet som kandidat, förtroendevald eller anställd kunna redovisa sina samhälls- och yrkesengagemang utanför politiken och de eventuella uppdrag eller andra lojalitetsband som kan vara av betydelse i det politiska arbetet. Det gäller särskilt när en person har uppdrag och befattningar som ger ett inflytande i en verksamhet som i sin tur har intressen att bevaka i det politiska beslutsfattandet.

Att hantera offentliga medel kräver stor aktsamhet. Det får aldrig misstänkas att företrädare för Liberalerna agerar för sin egen vinnings skull. Särskild uppmärksamhet ska gälla i fråga om gåvor eller andra förmåner.

Den kandidat som tar emot bidrag för sin personliga valkampanj från privatpersoner, företag, organisationer eller dylikt måste vara medveten om risken för att hamna i ett icke önskvärt beroende till bidragsgivaren. Förekommande bidrag förutsätts lämnas villkorslöst. Kandidat får inte ta emot större bidrag än 24 000 kronor från en och samma juridiska person utanför Liberalerna och partiet närstående organisationer. I beloppet ingår även icke direkt ekonomiskt stöd prestationer i form av varor, tjänster och annat som har tagits emot helt eller delvis utan någon motprestation med undantag för sedvanligt frivilligt arbete och sedvanliga gratistjänster. Det står varje kandidat fritt att använda egna medel i sin personliga kampanj och att ta emot bidrag från fysiska personer. Kandidat är skyldig att redovisa namnet på fysisk person som under ett år gett mer än ett halvt prisbasbelopp i bidrag.

Den som har utsetts till ledamot eller ersättare i kommun- eller regionfullmäktige, riksdagen eller Europaparlamentet eller som är eller varit kandidat i allmänna val ska redovisa intäkterna för sin personliga valkampanj i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om insyn i finansiering av partier. Kandidaten ansvarar själv för denna redovisning. Kandidaten uppmanas att på förfrågan från partiföreträdare eller media redogöra för intäkter och intäktskällor för sin kampanj enligt de redovisningsprinciper som beskrivs i lagen om insyn i finansiering av partier, dock med det tillägget att ekonomiskt stöd från juridiska personer (t.ex. företag och föreningar) oavsett stödets storlek ska redovisas med angivande av bidragsgivarnas namn samt det belopp som erhållits från respektive bidragsgivare.

Den som kandiderar till ett uppdrag för Liberalerna i annat sammanhang än inför allmänna val, t.ex. ett internt förtroendeuppdrag, får inte ta emot bidrag för eventuell kampanjverksamhet från privatpersoner, företag, organisationer eller dylikt. Eventuellt administrativt stöd som partiet på jämlika villkor erbjuder dem som kandiderar får dock tas emot.

3 Opinionsbildning, debatt och kampanj

Ärlighet, öppenhet och tillgänglighet ska vara grunden för Liberalernas kommunikation. Såsom vi själva vill bli behandlade, så ska också våra politiska konkurrenter och motståndare behandlas av oss. Likaså har varje företrädare för Liberalerna ett ansvar att föra den interna partidebatten med respekt för skilda ståndpunkter och på ett sätt som bidrar till ett tillåtande och inkluderande diskussionsklimat. Genom vårt sätt att bedriva intern och extern opinionsbildning ska vi möjliggöra att åsikter kan brytas mot varandra och partiernas och deras företrädares agerande kan granskas.

Det innebär att Liberalernas företrädare ska

- uppträda ansvarsfullt i alla medier, inklusive sociala medier
- debattera på ett sakligt och respektfullt sätt
- delta i diskussionen på ett sätt som tål offentlig granskning, oavsett om debattforumet är offentligt eller slutet
- i nominerings- och valärenden så långt möjligt lyfta fram fördelarna hos den egna kandidaten snarare än nackdelarna hos de andra kandidaterna

- respektera journalisters rätt till oberoende granskning och aldrig efterforska journalisters källor för information
- respektera den enskildes rätt att avstå från att motta politisk information

Det innebär också att Liberalernas företrädare aldrig ska

- sprida lögnar om andra personer eller partier
- utföra handlingar som kränker andra personers integritet
- uppträda anonymt eller utge sig för att vara en annan person än den man är
- använda kampanjmetoder som hindrar andra partier eller organisationer att föra ut sina budskap

Alla personuppgifter som hanteras i Liberalernas register är konfidentiella och betraktas som känsliga personuppgifter i dataskyddsförordningens mening. Systemet får endast användas av riksorganisationen, förbund och lokala föreningar. Den som i egenskap av anställd, förtroendevald eller funktionär har godkänts som personuppgiftsbiträde och därmed givits tillgång till kontaktsystemet får endast använda det för sådant som är direkt kopplat till uppdraget, och inte för privat kampanjverksamhet, opinionsbildning eller reklam.

4 När etikfrågor uppstår

Om kandidat eller förtroendevald hamnat i politiskt eller moraliskt trångmål har denne en skyldighet att informera Liberalernas ledning. Den som är misstänkt för brott eller riskerar att hamna i motsvarande situation är skyldig att informera Liberalernas ledning. Detsamma gäller den som är part i ett tvistemål som kan komma att få offentlig uppmärksamhet.

Kandidater och förtroendevalda informerar ledningen i sitt förbund, som har att bedöma om informationen ska vidarebefordras. Kandidater och förtroendevalda på riksdags- eller Europainivå informerar även partisekreteraren.

Den som är delgiven misstanke om eller åtalad för brott bör som huvudregel ta ledigt från sitt förtroendeuppdrag. Undantag från detta kan göras om partiets ledning på förbunds nivå eller, om det gäller företrädare på riks- eller Europainivå, nationell nivå bedömer att brottet är av ringa art. En kandidat eller förtroendevald som blir fälld för brott som inte är ringa bör lämna sin kandidatur samt i förekommande fall sitt förtroendeuppdrag.

Partistyrelsen utser en etikkommitté, som ska arbeta förebyggande och har ansvaret att initiera och övervaka Liberalernas etikarbete samt vid behov föreslå förändringar av de etiska riktlinjerna. Kandidater, förtroendevalda och anställda kan vända sig till etikkommittén för att få råd om tolkningen och tillämpningen av riktlinjer. Kommittén arbetar självständigt och avgör själv formerna för sin verksamhet. Etikkommittén nås via etikkommitten@liberalerna.se.

I varje förbund ska därutöver finnas en särskild etikansvarig för att stödja arbetet med etikfrågor i förbundet och dess lokala föreningar. Riksorganisationen har till uppgift att informera de etikansvariga och organisera utbildningar i etikfrågor.

Vid eventuella åsiktsskiljaktigheter i etiska frågor mellan en kandidat eller förtroendevald och partiets ledning på respektive nivå bör råd inhämtas från förbundets etikansvariga eller etikkommittén.

5 Kandidatkontrakt

Inför nomineringar till allmänna val ska riksorganisationen, förbund eller lokal förening inhämta kandidatens skriftliga bekräftelse på att han eller hon tagit del av dessa etiska riktlinjer och avser att följa dem. Finns det särskilda skäl lokalt kan även tillägg göras i form av ett s.k. kandidatkontrakt.